

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminica, Fieca una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl v. a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe uno anu séu 40 doideceni, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 80 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 77.

Brasiovu, 9 Oct. 27 Sept. 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Dela diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a din 24 Sept. (Continuare). Dupa-ce se primesce representatiunea in caus'a curtii casative si celealalte comitive, se desbate asupr'a representatiunii pentru modificarea unoru determinatiuni ale legii pentru intregirea armatei. Obert cá referinte dice, ca dupa ce mai tóte dietele monarchiei au facutu asemené pasi, are tóta convincerea, ca in caus'a inlesnirii servitiului militariu tóta poporimea are o comuna dorintia; si demitenduse in teori'a principiului de a se scuti libertatea individuala a cetatianiloru, totusi din punctulu necesitatii de a se sustiené monarchi'a, nu distruge principiulu silei la obligatiunea militare, ci recomanda numai primirea petitiunii la Mai. La desbaterea generala luà parte si noulu deputatu pentru Codlea Moritz Conrad, care se declara pe facia, ca e federalistu si nu se tiene de principiale sasiloru esprese in representatiunea universitatii si 'si declara dorinti'a, cá representatiunea se céra dela Maiestate demandarea, cá se se propuna in cea mai aprópe sesiune a sen. imp. unu proiectu de lege in caus'a acést'a. Fabini dice, ca in legea intregirii armatei de acumu diace unu feliu de desmoralizare, fiindu-ca in 10 ani flórea cetatianiloru e condemnata a trai necasatorita, prin urmare legea acést'a restórna ordinea d. dieésca si da aripí la depravarea morala. M. Schuler, Haupt, Schneider si Gabr. Manu se declara in principiu pentru representatiune si siedinti'a se finesce.

Siedinti'a din 28 Sept. tienù 4 óre. Dupa cetirea unoru petitiuni dn. Gabr. Manu si consoci face propunere, cá diet'a se se intrepuna a mediului pe cale potrivita, cá se se propuna senatului imp. una lege pentru desfiintierea darei pe capu si usiurarea contributiunii direpte. Propunerea lui Dr. Teutsch cá se se tiparésca si se se imparta intre deputati propunerea lui Manu se primi.

Se cetesce respunsulu dela guvernulu la interpelatiunea lui Obert facuta in caus'a drumului de feru, cumca operatulu pentru drumulu de feru l'a tramisu in. regimu la guvernulu r. alu tieriei, cá se 'si dè opiniunea, ér' dupa acést'a se primí representatiunea in totalu, cu tóte, ca se incinse intre stang'a si centru poft'a de a pertractá cestiunea acést'a si din punctu nationalu.

In siedinti'a din 30 Sept. se ceti articulu de lege privitoriu la sanctionarea si publicarea articiloru dietali si cetirea in tóte 3 limbele se primi cu vivate.*)

La desbaterea speciale asupr'a representatiunii contra Maiestate pentru inlesnirea obligatiunii militare se facurà modificatiuni in punct. 1 dupa propunerea lui Dr. Teutsch, si inainte de punct. alu 2-lea se pune propunerea lui Haupt precum si alta la punctulu alu 2-lea. Tóta representatiunea primita de dieta este cea urmatória:

Maiestate c. r. apostolica.

Dómne prégratiose!

Cu altisem'a sanctionare a articulu de lege XXI din anulu 1847 privitoriu la modulu asentarei si la capitulatiunea recrutiloru, precumu si a instructiunii respective totuodata substernuta, dupa o longa si desierta asteptare, s'au tostul delaturatu in fine acea neferice procesura repumnatória atatu legiloru patriotice, catu si cerintieloru umanitati, dupa care junii meniti spre intregirea ostei se prindea cu violintia, se smulgea din sinulu familielor se si se asenta spre servitiulu belicu pre tóta viéti'a loru.

Prin acést'a se facu potentiosa intregirea regemintelor transilvane multu tempu amenata si se regula intr'unu modu, care corespundea atata recerintieloru tieriei, catu si privintieloru celoru lamurite si petrunse de respectulu demnitatii umane ale tempuriloru moderne, desi nu pre deplinu, incai intr'o parte forte insemnetória.

Conformu starei constitutionalii de atunci acelu articulu de lege remase, a nume intr'unu respectu, suptu gradulu recerintieloru sapientiei de statu sanetóse, lasandu adeca neatinsa pusetiunea privilegiata a nobilitatii, ce erá deobligata numai la insurectiune, nu in se si la servitiulu militariu stabile, si declara numai poporatiunea ignobile de indetorata spre implenirea sarcinei militaria.

Numai resturnatur'a cunoscuteloru intemplamente, cari si asupr'a patriei nóstre 'si manifestara reactiunea neinvingibile, aduse la valóre ide'a egaletatii tuturor cetatianiloru inaintea legii, si gloriosului regime alu Maiestatei Tele fù reservatu, de a realisá principiulu acést'a alu dreptatii prin estinderea oblegamentulu de servitiu militariu asupr'a tuturor cetatieniloru fara distinctiune de nascere, de puset. in viétia s. de clasi sociali.

Binefacerea ce resultá din acésta morinimósa determinatiune a Maiestatei Tele, poporatiunea marelui principatu Transilvani'a o intempiná cu bucuria si gratitudine. In comun'a oblegatiune spre portarea armelor a tuturor cetatieniloru ea vede o legatura, care unesce strinsu si durabile deversele regate si tiere reunite suptu potintele sceptru alu Maiestatei Tele nu numai intre sene, ci si cu marea comuna patria.

Precandu déra dorinti'a de a vedé o partiale modificatiune a legii pentru intregirea ostei din 29 Sept. 1858 se areta si in mediulu credintiose si principelui seu spre totu sacrificiulu aplecatei poporatiune a Transilvaniei, — apoi motivulu acestei dorintie jace numai in antipati'a contra determinatiuni singuratece, si neci decum intr'aceea, ca dóra n'ar' apretiá principiele cele mari ale acestei lege comune purcesa din basea invariabile a sanctiunii pragmatice, ce conditiunédia unitatea imperiului.

Pré credintiosii supusi representanti ai marelui principatu alu Transilvaniei adunati in dieta incai in préumilit'a loru adresa din 21 Augustu 1863 au acceptatu cu celu mai profundu respectu faptulu, cumca poporatiunea transilvana cu doru astepta o regulare a oblegamentulu militariu, ce aru respectá mai bine recerintiele unei economii popularia sanetósa.

Dupa ce iéra suntemu adunati spre a ne consultá

*) 'Lu asceptamu spre alu publicá sanctionatu. R.

despre binele patriei sentim boldulu, oá de nou sa pronun-
ciamu acésta dorintia, si totudeodata pré umilitu indegetamu
mai apriatu acele determinatiuni ale legi pentru intregirea
ostei, cari cu preferintia se paru apasatórie poporatiunei estei
tieri.

1. In sensulu susumentionatei instructiune din
anulu 1847 contingintele de recruti alu deverseloru jurisdicti-
oni se repartiá pre singuratecile comunetati, pre candu con-
formu prescripteloru legali de acum la repartitiunea contin-
ginteloru de recruti se iea respectu numai la cercurile com-
pletatórie, la comuni cá atari inse neci de cum.

Acést'a inse e cu atát'a mai deplorable, cu catu acea
determinatiune a instructiunei din anulu 1847 corespunde nu
numai pré momentosei pusetiune ce se cuvine comunei in or-
ganismulu statului, ci totudeodata e si scutulu celu mai se-
curu in contr'a orbului jocu alu intempleriei, dupa care junii
din cate o comuna apti de militia se potu asentá toti intr'unu
anu, pre candu alt'a s'au si mai multe comunetati vecine
potu se remana crutiare deplinu. Repetit'a esperientia, cumca
in fapta unu numeru mare de comunitati prin durerósa re-
petire, periclitatóre de totu viitoriulu loru, mai in totu anulu
fura loviti de sórtea acésta si trebuira se pórté sarcin'a, co-
muna toturoru dupa pretensiunile de dreptu, si pentru altii,
ne silesce cu atatu mai tare a pune grav'a acésta adversitate
in 1-a linia, cu catu, ca in vindecarea acesteia s'ar' afla totu-
odata cea mai activa controla spre a pune stavila la dese
insielatorii, ce se facu, si anumitu si la posibilitatea cea pré
inlesnita la dosirea de asentare.

2. La impartirea contingentulu imperialu pe tierile de
coróna se ié numai numerulu poporatiunii in consideratiune
si prin acésta Ardélulu se ingráníesa din a cea cauza, pen-
tru-ca destoinicia la servitiulu militaru a junimei lui, prin in-
riurint'a climei si a impregiariloru viatii, e cu multu mai
pucina de catu in ori-care tíera de coróna. — Ar' fi dara
fórte de doritu si pentru tóte tierile de coróna egalú justu
si dreptu, cá pentru venitoriu la impartirea contingentulu
imperialu se se ié in justa privintia pe longa numerulu po-
porimei si proportiunea destoiniciei; si pentru Ardélú se se
faca o repartitiune de contingentulu tierii corespunditoria
impregiariloru destoiniciei lui.

3. In virtutea prescriptulu din § 28 alu legi pentru
completarea ostei comandantii cercuriloru intregitórie s'au
substituti loru, cá membri ai respectiveloru comisiuni au se
ié parte si la decisiunile asupr'a dreptulu de eliberare, pre
candu dupa usantie legale de mai inainte persónele militare
activa numsi la cercetarea medicale si la asentare, era deci-
siunea asupr'a dreptulu de eliberare erá atributu netiermu-
ritu alu oficieloru politice. Aceste dea urma deregatorie a
priori intempina incredere mai mare din partea poporulu pre
candu in contr'a individiloru militari se redica imputare, cumca
n'ar' fi familiaresati cu impregiarile vietiei cetatiene, ce se
reducu la titele de eliberare, in acelu gradu cá se póta e-
nunciá sententia drepta.

Pre lunga acést'a concurge inca o impregiurare apasató-
rie, ca adeca modaletatea cea simpla a conscrierei recutan-
diloru de mai inainte se straformá intr'o procesura complecata,
care preste tóta mesur'a inmultiesce numerulu reclamatiuni-
loru, ce cadu cu grau atatu partiloru catu si deregutorieloru.

O adversitate mare generala causésa normativulu acela
in § 106 alu instructiunei of. pentru legea intr. armatei, dupa
care, despartimentulu militarulu alu comisiuniloru asentatóre,
la primirea juniloru acelora, cari mai tardiu de catra comi-
siunea mestecata superesaminatória séu de catra cea ouratu mi-
litare de superarbitrate se dechiara de nedestoinici, are a
plati cá rebonificare de spese cate 21 fl. v. a. pentru fiacare
din acestia, fiinduca de frió'a unei asemenea pedepse even-
tuale mai vertosu medici militari sunt atatu de ingrugiati, in
catu nu arareori se reiépta juni abili, cá nedestoinici si prin
acésta se face o nedreptate mare comuneloru si cercuriloru
respective, fiinduca atunci ele se afla silite pentru implinirea
contingentulu loru a refugi la cele mai vechi clase de etate
si, candu acésté nu li su de ajunsu, cu mari jertfe de bani sunt
silite asi rescumpera restanti'a recrutiloru, precum in anulu
acesta in adeveru s'a si intemplatú aici, unde intr'unu tienutu
anumitu o comisiune asentatória din 3078 juni au dechiaratú
destoinici si au asentatu numai 363, totusi mai tardiu ordi-
nanduse o superesaminare straordinaria la acésta, din 1797
feciori, cari fur'a dechiarati de neabili de comisiunea asenta-
tóre, si se cercetara de nou, se aflara destoinici 362 de co-
misiunea superesaminatóre. — Spre a intempina reulu acesta,
care 'si are influentiarile sale fórté daunatióse atatu asupra
poporimei catu si preste totu asupr'a acuratei descurcari a

opului intregirei armatei, ar' fi de doritu, candu comisiunile
asentatóre in genere s'ar' dechiara in tocma libere de ori-ce
rebonificare eventuale de spese, dupa cum se afla acésta in
acelasi § alu instructiunei of. sub lit. e) in privint'a comi-
siuniloru superesaminatóre.*)

4. Fórté apasatóriu e mai departe prescriptulu despre
substitutiunea in servitiulu militarulu, citatu in § 23 alu legi
pentru intregirea óstei, si a nume despusetiunea cea cu to-
tulu nedrepta, conformu carei'a are se se depuna tacs'a de
eliberare mai inainte de trasulu sórtei si de asentare.

Marimea tacei de eliberare pentru cea mai mare parte
a locuitoriloru tierii de sine enorma devine cu atát'a mai a-
pesatória, cu catu prescriptulu multu mai blandu coprinsu in
§ 11 alu instructiunei din 1847 e profundu radecinatú in no-
tiunile de dreptu ale pré credintiosu supusei poporatiune tran-
silvana, ca-ce in sensulu acestui-a fia-ce recrutu asentatu puté
presentá in loculu seu altu individu aptu de militia, si in a-
cestu modu, adese cu spese pucine putea reduce sarcin'a mi-
litaria repumnetoria póte relatiuniloru personali s'au apleca-
riloru sele asupr'a unui individu, ce din liber'a s'ea determina-
tiune erá paratu a se consacrá estei chiamare.

5. Motivulu din care, cu tóta lips'a de bani a acestui
mare principatu, si acum inca se dau cereri pentru concesiu-
nea depunerii de tace eliberatorie, sta mai alesu intr'aceea,
ca legea pentru intregirea ostei in despusetiunile sale despre
cifrele de eliberare nu respecté dia de ajunsu indigentiele unei
economia popularia sanetosa.

In sensulu acestoru despusetiuni sunt adeca conditionatu
scutiti de sarcin'a militaria studintii gimnasieloru superiori si
ai seminarieloru, pre candu pre alumonii scóleloru reali supe-
ricri, ai instituteloru de forestaria si de agricultura mai inalte
insasi legea-i eschide dela acesta favóre.

Acesti din urma déra neci macara de acelu prescriptu
alu legi pentru intregirea ostei mai multu de catu aspru nu
se potu bucurá, dupa care cei d'antaiu au dreptu de scutintia
dela servitiulu militarulu atunci, candu potu se documenté dia
clase emeninte din tóte obiectele studiului ce li se propune;
pre candu in asemenare cu acést'a legea patriotica de mai
inainte se marginea a prescrie numai documentarea clasei
progresive buna, cum se recere si acum in respectulu stu-
diului teologicu.

Instructiunea din anulu 1847 in § 14 condetioná scu-
tintia de militia a singuriloru fii fora diferentia numai de do-
vedirea neaperatei lipse spre purtarea economiei rurali s'au
intreprinderii industriarie; asémene da dreptu de scutintia to-
turoru celoralti fii ai unui parinte, in catu acél'a avea unu
fiu in servitiu ostasiescu: din contr'a legea pentru intregirea
armatei in vigóre prin despusetiunile sale eliberé dia chiaru
pre singurii fii numai suptu certe conditii adese absolutu
irealisabili si indetoré dia la portarea armeloru pre toti fii u-
nui parente de familia.

Scaderile ce se nascu din acést'a in respectulu cultrei
de pamentu si alu portarei meserieloru industriarie in acestu
mare principatu considerate din punctulu de vedere alu bu-
nastarei poporulu, precum si alu contribuibilitatei trebue se
le dechiaramu cu atát'a mai mari, cu catu la noi din di in
di mai multu se sente lips'a de mani active si apte de lucru.
Casurile, in cari prin aplecarea fara neci o crutiare a despu-
setiuniloru acestei legi familie mai inainte avute au ajunsu in
stare cu totulu precaria, nu sunt neci-decum raretati, si e
unu faptu nedesputaveru, ca crescintea scapetare a poporulu
saténu si urbanu transilvanu prin determinatiunile acestei legi
s'au aceleratu esentialmente, si fara incetare inca se totu po-
tentié dia.

6. In opositiune totu asia de apriata cu recerintiele u-
nei economia popularia sanetósa stá in fine durat'a capitula-
tiunei militaria normata de legea intregirei ostei.

In articulu XXI din anulu 1847 capitulatiunea recruti-
loru erá fipsata la optu ani si acést'a stipulá chiaru, cumca
dupa implinirea estoru ani soldatii toti au de a se concedia
definitiva, era in sensulu § 6 alu legii de intregirea ostei vi-
ginte si dupa decursulu acestei capitulatiune destulu de lunga
se indatoré dia respectivii inca la doi ani de reserva.

Acum firea acestei indatorire aduce cu sine, ca numai
exceptionalmente se afla de cuviintiosu fundarea unui asedia-
mentu domesticu prin incheierea unei casetoria legale, si a-
sia juniloru inrotulati in oste numai dupa 10 ani, adeca in
etate de 30 s'au 31 de ani le e cu cu potintia a deveni ne-
dependinti si a si vedé de casa si de economia independinte.

Prin acést'a se instrainé dia nu numai vocatiunei loru so-

*) Modificarile paua aici le amu tradusu din „L.-C.“ R.

viali, déra si perdu inca si acea amore spre lucru si acelu spiretu de intreprindere, cari de ordinariu sunt apanagiulu diecenului barbatiei imediatu armatoriu celui copilarescu si de regula eseroctédia influinti'a cea mai durabile asupr'a esistintiei economice a omului; nu potemu lasá inse ne amintitu, cumca esta perdere in modulu celu mai simtibile lovesce si pre statulu, ca-ce debiletédia poterile contribuito're, a caroru intarire din respectulu starei de totu strimtorate a financioloru impe-riului e atat'a de doritu.

Acestea sunt, Maiestate, acele despusetiuni ale legi pentru intregirea ostei, a caroru modificare précredintiosi supusii representanti ai mare principatului Transilvani'a cu doru o astepta in interesulu in florirei industriei si agriculturii, in interesulu celei mai mare crutiare posibile a contribuibilitatei si acrescamentului capacitati de impositiune atatu la tíera catu si in cetati.

Dupace o reforma a legi pentru intregirea ostei corespunsetória acestoru asteptari, dupa ce a nume reducerea capitulatiunei ostasiloru la mesur'a cea mai mica posibile nu numai nu involve debiletarea, ci din contr'a e apta a contribui spre intarirea armatei, ca-ce reducunduse capitulatiunea junii cu mai multa bucuria si alegrétia voru alergá suptu gloriósele stindarte, cá pana a-ci, spre a-si impleni detori'a catra principe si patria, — cutediamu déra pré umilitu a substerne la gradurile sacratismului tronu rogamentulu nostru:

Maiestatea T'a prégratiosu s'a Te induri a despune:

cá o lege regulatória a indetorei militaria considerandu catu se póte recerintiele unei economii popularia rationale se se prelucre si se se presentédie inaltului consiliu imperiale spre cuvenit'a pertraptare in calea constitutionale.

Cu neclatita credintia si plini de incredere cumca rogarrea nostra prégratiosu va fi ascultatata suntemu cu cea mai profunda veneratiune.

Ai Maiestatei Tele c. r. apostolice
fedelisimi supusi si servi

Representantii mare principatului Transilvani'a
adunati in dieta, etc.

Siedinti'a dietale CIII, din 21 Sept. 1864. Repetimu, ca la § 1 dupa Herbert care propuse, cá cerculu de activitate alu tribunalului casativu din Vien'a se se estenda si asupr'a Transilvaniei,

Dep. Vajda propune, cá § 1 se se retiena si acum in formulatiunea aceea, in care s'a substernutu Maiestatei Sale spre intarire, si se spriginesce.

Puscariu: Dle presiedinte! Eu m'am insinuat inca din siedinti'a trecuta cu privire la amendamentulu dlui reg. Zimmermann. Mi'a parutu fórte bine, ca acestu amendamentu a cadutu. Dar' vedu, ca astadi vinu dóua amendamente cu totulu de aceiasi equigenitara cu acela, alu dlui Zimmermann. Tóte trei aceste amendamente involvu in sine posibilitatea, séu a amená acést'a lege ad calendas graecas, séu a face sanctionarea ei imposibila. Din ce punctu de vedere purcedu unii séu altii nu este locul a-ci a examina; vréu numai se constatezu, ca astufeliu de amendamente, care vinu sub o forma fórte liberale, fórte constitutionale, sunt totuodata si fórte seducatóre si cu totulu in contr'a scopului nostru, in contr'a lucrariloru nóstre si in contr'a tendentiei nóstre de a merge inainte. Extrema se tangunt. O negativitate generale, lesne se póte impreună cu o negativitate speciale, anume la § 1 si de acea dicu: „Videant consules, nequid detrimenti capiat respublica!

Dupa aceste premise dloru, iertatimi a veni directe la obiectulu dilei. Eu socotesen dloru, ca obiectulu dilei nu este de a face noi o lege nóua in privinti'a trib. supr. si a luá §§ din rendu in rendu, incepundu dela titlu pana la sfirsitu, cá se iésa in fine cu totulu altuceva afara, de catu ce ne sta la ordinea dilei, ci este intrebarea, ca vremu noi se primimu legea privitoria la trib. supr. intarita de Mai. S'a, asia dupa cum a venitu in diosu, séu vremu se o lepadamu cu totulu; dar' neci decum nu póte fi obiectulu dilei intrebarea, ca remanemu pre longa legea acést'a séu facemu alt'a. Venindu la § 1 dice dlu Puscariu, ca convingerea sa subj. inca la desbaterea d'antaia a acestui § 1 a fostu, cá trib. supr. se fia in Vien'a, si atunoi s'a alaturatu numai pentru aceea longa votatorii pentru Transilvani'a, pentru-ca a vedutu ca vointi'a generale si majoritatea dietei e pentru resiedinti'a trib. supr. in Transilvani'a. Aduce mai incolo inainte, din dreptulu istoricu de vr'o 200 de ani, ca resiedinti'a trib. supr. trebuie se fia in Vien'a art. II a. 1692 si dice ca de atunci pana in 1861 curtea supr. a fostu totu in Vien'a. Desfasiurandu mai departe starea trib. supr. diu 1848 pana la diplom'a din 20 Octob. si pana in presente, pune intrebarea,

ca óre oportunu, consultu este pentru o intrebare secundara — cum este resiedinti'a trib. supr. — se perdemu o lege pentru noi (romani) fórte importanta prin dispute despre teorii. Dice mai incolo, „se facemu si noi acést'a concessiune corónei, o concessiune numai paruta — ca-ci acést'a este in interesulu nostru, si de aceea socotescu, ca tóta inalt'a casa va consenti cu mine, cumca noi se ne damu invoie la § 1 asia dupa cum l'a intaritu Maiestatea S'a, adeca, cá curtea supr. jud. a Transilvaniei, se-si aiba locuinti'a s'a in Vien'a.“

Dr. Ratiu vedi Nr. tr. Zimmermann in contr'a propunerei lui Herbert si pre longa proiectulu regimului § 1.

Eppulu Fogarasi, Conrad Schmidt asemenea.

Moga: Inalta casa! Candu mi. iéu indresnéla a vorbi la obiectulu dilei trebuie se pornescu de acolo, de unde se nasce materi'a desbateriloru. Materi'a desbateriloru se nasce din pré inaltulu rescriptu, prin care ni s'a tramisu legea pentru infiintiarea si organisarea unui trib. supr. transilvanu inderetru, cu acea modificatiune, cá resiedinti'a curtei supr. nu in Transilvani'a ci in Vien'a se fia. Déca me uitu la rescriptulu acel'a pré inaltu si preagratiósu, cu care s'a tramisu articululu acést'a de lege inaltei diete inderetru, trebuie se marturisescu, ca bataru ca dorescu, cá curtea supr. se remana in Transilvani'a, totusi me cuprinde óresi-care bucuria, pentru-aceea, pentru-ca vedu, ca inaltulu nostru monarchu sta pe basea constitutionale, aduce in rescriptulu acela, argumente inainte, care l'a condusu la aceea, cá § 1 se 'lu stramute intr'acolo, catu resiedinti'a curtei supr. se fia in Vien'a. Mi iéu indrsnéla, inalta casa, a aduce inaintea casei argumentele a-oelea, care sunt in pré inaltulu rescriptu imp. depuse. Se dice in acelu pré inaltu rescriptu mai antaiu: „La stramutarea intreprinsa de noi in § 1 alu articulului de lege conchisu si substernutu pré umilitu de catra voi iubitoru credintiosi, prin care se pune scaunulu trib. supr. infiintiandu pentru Transilvani'a in resiedinti'a nóstra Vien'a, debui se ne vedemu indemnati prin acea consideratiune, ca a fostu si e din vechime unu dreptu nu numai alu corónei nóstre, ci si alu iubitoru nostri supusi din Mare Princ. alu Transilvaniei, — recunoscutu totudeaun'a si de legile publice — de a si inainta in casurile precedute de lege causele loru procesuali fia acelea civile ori penale, pana inaintea tronului nostru pré inaltu si a-si primi sententiele finali din resiedinti'a nóstra imp. in Numele nostru c. r.“ Asia dar' inalta dieta, se aduce, ca a fostu si e unu dreptu alu corónei si alu supusiloru Transilvaniei, cá in causele sale se iè deliberatu finale insusi dela tronulu Mai. Sale; se dice si aceea, ca la a. 1861, candu s'a datu suprem'a potere jud. in linea supr. la inaltulu guvern, inaltulu monarchu a fostu prin starile impregiuru condusu, cá potestatea acést'a, se o transpuna la inaltulu guvern, inse numai pre unu timpu.

Acestea trei motive socotindule dreptu, dicu, ca de m'ar' potea convinge cineva despre argumentulu antaiu, ca este dreptulu corónei prin lege, care se basésa pre legile pana in 1848, séu dupa acelea — eu cu mare bucuria l'asiu primi; inse cunoscutu fiindu, ca in legile patriei pana in 1848 asia unu dreptu alu corónei nu se afla, convinsu mai incolo de aceea, ca déca acést'a ar' fi unu dreptu alu corónei, atunci eu din partemi sum convinsu, ca nu ar' poté fi obiectu alu desbaterii dietei Transilvaniei. Drepturile corónei sunt cu multu mai sante, ne sunt cu multu mai neatingivere, de catu se póta fi acelea obiectulu unei legislatiuni. Asia dar' eu asiu dori, se fiu convinsu ori din care parte, in catu este a-cest'a dreptulu corónei. Me ducu mai incolo inalta casa, la argumentulu alu doilea. In argumentulu alu doilea afiu, ca poporulu transilvanu, ar' fi invetiatu a primi sententiele sale ultime dela resedenti'a imp. Recapitulandu starea legislatiunei, si in specie a judecatorieloru transilvane pana in 1848, trebuie se marturisescu, ca aflamu unele obiecte, care in ultim'a linea s'au decisu prin persón'a Mai. Sale, dicu prin persón'a Mai. Sale, ca-ci in acelea decisiuni nu e vorb'a de curtea supr. jud. ci numai senguru de persón'a Mai. Sale. Trebuie se dicu si aceea, ca poporulu transilvanu este convinsu despre aceea, ca dela Mai. S'a nemicu alta nu póte acceptá de catu dreptate; inse dloru, trebuie se dicu si acea, ca poporulu transilvanu de acum, cunoscuandu starea s'a in care se afla, ca adeca in intiesulu legiloru civili si crim. austriace Mai. S'a c. r. apost. poterea s'a, care a avutu a decide in ultim'a linea o a transpusu in man'a curtei supr. jud. transilvane; poporulu transilvanu sciindu acést'a, ca nu Mai. S'a, dupa cum se intemplá pana in 1848, ci curtea supr. are a decide in linea din urma in causele sale, — acum astépta decesiunea causelor sale de acolo, de unde trebuie se o astepte in intiesulu legiloru, adeca dela curtea supr. jud. si

asia dar', fi va curtea supr. aceea in Transilvani'a, fi va in Vien'a, decisiunile sale nu potu veni, de catu numai dela dens'a.

Ce se tiene de argumentulu alu treilea, ca adeca in 1861 s'a impoteritu r. guvernul cu puterea suprema de a judeca in linea din urma in cauzele civili si criminali, — eu argumentele aduse in pré inaltulu rescriptu nu voiescu ale trage la indoiéla, scimu, ca a. 1861 a fostu unu anu de trecere, a fostu unu anu, candu érá a se trage la socotéla: óre care are de a se continuá mai incolo, acea forma a judecatorieloru care a fostu dela 1850 pana la 1861, séu are a se transpune form'a jud. in form'a in care a fostu pana la 1848. Asia dar' in tempulu. acel'a lasandu Mai. S'a si mai incolo in putere legile austr. civ. si crim. nu érá altuceva a face, de catu a transpune puterea jud. in manile acelea, unde érá in consiliu atati barbati, cati sunt de lipsa cá se judece in ultim'a linea -- si consiliulu acel'a érá — inaltulu guvernul. Fostau acést'a o necesitate séu nu, nu voiu a esamina; inse s'a intemplat, si actu suntemu in stadiulu acesta. Au decursu lucrurile jud. mai 4 ani in acestu chipu. Eu din partemi, cá unulu, care insusi in diu'a de astadi stau in sfer'a jud. in servitiu imp. — bataru ca nu ar' trebui se dicu, fiindu-ca, eu amu a me laudá si pre mine, totusi trebue se marturisescu, ca lucrurile nu au mersu mai bine, neci dela 1850—1861 de cum au mersu dela 1861—1864, nu au mersu mai bine pana la 1848 de cum au mersu dela 1861—1864 (bravo! stang'a). Si asia dar', inalta casa, si punctulu acést'a alu 3-lea mie mi se pare unu punctu, care nu me póte convinge, ca ar' fi mai bine, cá curtea supr. jud. s'a fia in Vien'a, de catu in Transilvani'a.

Va dice cineva dloru, cum este acést'a, de reprezentantii acelu poporu, care totudeanu au datu cele mai vii dovedi despre alipirea s'a catra tronul, catra monarchu si catra integritatea monarchiei, atunci candu au fostu cea mai mare necesitate, reprezentantii acelu poporu, care, tacundu celea ce s'au intemplat in anii 1848—1849 la anulu 1861 si 1863 in congresulu nationalu s'au dechiaratu neconditionatu pentru alipirea catra tronul, catra monarchu si pentru intregetatea monarchiei, cari reprezentanti la anulu 1863 cu unanimitate au votatu pentru redicarea diplomei si a patentei la valóre de lege pentru Transilvani'a, — cum se intempla, de reprezentantii acelu poporu, acum, dupace legea acést'a intarita prin prea inaltulu rescriptu au venitu inderetu numai singuru cu modificatiunea, cá resiedinti'a trib. supr. se fia in Vien'a si nu in Transilvani'a; — cum de reprezentantii acelu poporu acum ar' dori, cá inaltulu monarchu se le implinésca si dorinti'a acea, ce au avutu in privinti'a § lui acestui'a 1. Respunsulu este tare usioru. Representantii acelu poporu din Transilvani'a, intre cari am onóre a me numera si eu, au facutu acelea, ce amu enumeratu, pentru aceea, pentru-ca au cugetatu a fi de lipsa pentru sustinerea tronului a intregei monarchii si a gloriei Mai. Sale. Inse acum nu este vorba despre unu lucru privat; privatu intr'atata, in catu curtea supr. jud. are se decida cauzele private ale Transilvaniloru. Si déca poporulu transilvanu vrea, cá curtea supr. se nu fia atatu de departe de elu, eu socotescu ca reprezentantii lui nu facu alt'a, de catu 'si implinescu detori'a impusa loru de poporu, cá alesi ai sei. Deaceea me rogu, cá inalt'a dieta se benevoiésca a primi § 1 asia dupa cum inalt'a casa l'a desbatutu si hotaritu in Iuniu, si dupa cum l'a substernutu Maiestatei Sale spre intarire.

De altumentrenea si acum repetezu, ca ce ar' fi de a se dice mai incolo pentru remanerea nóstra pre longa parerea din Iuniu, mi voiu luá indresnéla a aduce atunci, candu se a va face pré umilit'a representatiune catra Mai. S'a la tramiterea legi acestei'a spre sanctionare (bravo!!! stang'a). (Va urmá).

Din si edinti'a din 3 Oct. pronunciamu, ca la intrebaria facuta de dn. Moga: Nu cumva 'su cunoscute presidintulu cauzele intardiarei sanctionarii art. de lege pentru egal'a indrept. a celoru 3 limbe ale tieriei? respunde presidintele, ca nui sunt cunoscute cauzele intardiarei —

In 6 Oct. s'a cetitu art. de lege pentru tramiterea in senatulu imp. sanctionatu — dinpreuna cu pr. n. rescriptu resp. si alegerea se va face mane poimane. Ordinea, in care se va face alegerea s'a defiptu. V.-pres. Alduleanu, Toth si Plecker sunt insarcinati cu scrutiniulu. —

Din giurulu Gherlei in diu'a inaltiarei s. Cruci. Pana candu in giurulu Sabiului ómenii visesa póte numai de politica, si de orduri, — pre la noi piepturile tuturoru le frementa si caus'a episcopiei, adeca inlocuirea ei prin unu barbatu alu doririloru! In anulu trecutu érá totu clerulu patrunsu de convincere si sperantia, ca natiunea romana si clerulu ei prin loialitatea din tóte tempurile se au castigatu acele merite inaintea tronului Maiestatei Sale, cá pe temeiulu canóneloru, acteloru uniunei si diploma din Oct. 1860 se si póta alege insusi pre barbatulu doririloru! . . . dupa acceptare indelungata inse ne cuprinse o veste sosita cá printre nuori plini de geru, ca clerulu nu i se concede libera alegere! A descrie cu penelu impresiunea acea — sosita cá o lovitura de mórte pentru autonomi'a besericei nóstre, nu se póte!

Inse unii totusi nu amu desperatu! pentru-ca ne sosi celu pucinu vestea imbucuratoria, cumca fiituriulu episcopu se va denumi singuru numai dintre barbati meritati ai diecesei Gherlene séu din archidieceasa. — De atunci incóce se facu combinatiuni catu de multe. — Si pre asta cale au creditu a puté fi mangaeti cu unu barbatu, care cunoscundu lips'a, si starea culturai clerului, obiceiurila si datinile poporului, genuin'a, si venerand'a pracsu o ritulu, disciplinei si cu unu cuventu a autonomiei besericei nóstre — va corespunde totu deodata si dorintieloru! De venetici? portamu mare frica, ca ne magiariséza, séu germaniséza séu ne impedece dela propasire cu cugetu de a ne face a ingenunchia odata inaintea strainiloru. —

Dar' óre in mediuloculu impregiariloru candu reprezentantii poporului si clerului se intrecu in diet'a tieriei cu simtiementele de loialitate, se fia cu putintia o astufeliu de pedépsa pentru noi, si pentru barbati clerului nostru cei bine meritati si demni de a cuprinde postulu de archiereu?! Atunce ce ne folosésce inarticularea natiunei si o satir'a de autonomia besericésca?! —

Cronica esterna.

In afara totu coniecturi asup'r'a intentiunei conventiunei intre Franci'a si Itali'a. Curiosu, ca acum atatu partid'a actiunei, catu chiaru si Garibaldi si comitetulu nationalu romanu precum si reuniunile se dechiaru multumite cu conventiunea.

Lord Clarendon porni dela Vien'a la Turinu, de unde se va reintórce pe la Parisu.

Imperatés'a Franciei la Schwalbach primi visit'a regelui Prusiei si a imperatului Rusiei si a mersu la Francufurtu. Metternich o invitá la Ioanisberg, inse nu primi invitarea. — Intelnirea la Baaden intre Napoleonu, regele Prusiei si Rusiei érási se aduce in miscare.

ROMANIA. Prin decretu din 15 Sept. introduce Domnulu sistemulu metricu pentru greutati si mesuri pentru tóta Romani'a.

Vam'a pentru ecsportulu din tíera introdusa cam face la unii particulari dureri de capu, in generalu inse nu se plange nemeni pentru ea.

In Ploiesti la unu hangiu alu dn. C. Sutiú s'au descoperitu 750 oca pulbere de pusca prin impiegatii de vama, asemené si la Craiov'a, cam totu pe acelu tempu ar' fi intratu vreo 800 oc'a, din care inse s'au aflatu si confiscatu numai 450 oc'a.

Guberniulu a datu dara ordine aspra spre a se indoi paz'a fruntarieloru si a se dá focu din pusca asup'r'a ori caruia, care se va abate catu de pucinu din regulele prescrise pentru padi'a fruntarieloru tieriei. Ast'a spre soiuti'a calatiloru.

Cursurile la bursa in 8. Octomb. 1864 sta asia :

Galbini imperatesci	—	—	5 fl 52 cr. v.
Augsburg	—	—	116 " 20 "
London	—	—	116 " 60 "
Imprumutulu nationalu	—	—	78 " 55 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	69 " 30 "
Actiile bancului	—	—	767 " — "
" creditului	—	—	178 " 10 "

Obligatii desarcinarii pamentului in 3. Octomb. 1864 :
Bani 70.25 — Marfa 71.25